

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum esse æternum conueniat deo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

hoc differunt similitudo & æqualitas ab illa identitate qua vnum suppositū dicitur idem sibi ipsi quod extrema illius identitatis non sunt distincta realiter, sed solum secundum rationem: extrema verò similitudinis & æqualitatis oportet esse distincta realiter: nihil enim est sibi ipsi simile vel æquale. Oportet etiam extrema ipsius æqualitatis habere eandem quantitatem nō secundum magis & minus dicente Philosopho. 4. metaph. quod æquale dicitur per priuationem maioris & minoris: ergo vbicunq; sunt duo prædicta, ibi est æqualitas: & hæc tunc maior, minor similiter pater. In diuinis enim sunt plures personæ realiter distinctæ habentes eandem quantitatem non secundum magis & minus: quæritas enim perfectionis est in diuinis: nec est in eis secundum maius & minus, cum sit vna numero in omnibus & semper inuariabilis. Est autem hic aduertendum, quod in creaturis similitudo & æqualitas nō solum habent extrema realiter distincta, sed etiam fundamenta: quia quantitas secundum quam aliqua dicuntur æqualia non est vna numero in eis. Et idem est de qualitate secundum quam aliqua dicuntur similia: & in vtroq; istorum differunt similitudo & æqualitas ab identitate qua aliquid vnum numero dicitur idem sibi. Et si contingeret vel per naturam vt in monstris, vel per artē vt in picturis & sculpturis quod aliqua duo conuenirent in aliquo vno secundum numerum sicut duæ imagines duorum animalium pinguntur in vno capite, vel duo monstra quæ sic nascuntur, talia non dicuntur proprie similia, nec dicuntur simpliciter idem, sed medio modo: quia quoad fundamentum conuenientie plus est ibi quàm similitudo: scilicet vera identitas numeralis in capite quæ non dicitur proprie similitudo: quia est aliquid potius similitudine, sed quoad extrema esset minus quàm in identitate eiusdem suppositi ad seipsum, videlicet aliqua realis distinctio extremorum: & sic est in diuinis, quia enim personæ diuinæ realiter distinguuntur inter se, & nihilominus conueniunt in vna perfectione secundum numerum nō habita secundum plus & minus: ideo propter primum, scilicet propter realem distinctionem non est omnimoda identitas, sed propter secundum, scilicet propter conuenientiam in vna perfectione secundum numerum est ibi plus quàm æqualitas vel similitudo quæ est in sua ratione saltem prout vtitur in creaturis includunt distinctionem fundamentorum: & sic patet primum.

7. **Q V A N T V M** ad secundum sciendum quod licet æqualitas quæ attenditur secundum quantitatem molis non requirit similitudinem nec econuerso, possunt enim æquales quæritate esse dissimiles qualitate, & similes qualitate esse inæquales quantitate: tamen vbicunq; æqualitas attenditur secundum quantitatem perfectionis vel virtutis ibi necessario æqualitas supponit similitudinem & non econuerso, quæ sunt sicut equaliter alba necessariò sunt alba, & non econuerso, propter quod in diuinis, vbi non est magnitudo molis, sed virtutis & perfectionis æqualitas supponit similitudinem: & addit super eam paritatem gradus: vel magis priuationem excessus & defectus: vnde ista fe habet per ordinem, similitudo, æqualitas, & adæquatio. Æqualitas enim super similitudinem addit priuationem intentionis & remissionis, sicut equaliter sunt alba quæ participant albedine non secundum magis & minus. Adæquatio autem addit super æqualitatem imitationem. Quod enim adæquatur alteri fit ad eius imitationem. Vnde Aug. dicit quod imago si perfecte impletur illud cuius est imago coæquatur ei: & non econuerso.

8. His viuis pater facilius secundū propositum sic. Omnis enim relatio equiparentiæ est: mutua & conuersiua: sed æqualitas est relatio equiparentiæ: ergo vbicunq; est ipsa est mutua & conuersiua.

9. **T E R T I V M** patet sic ex eodē: omnis adæquatio est alicuius habentis se ad aliud per modum imaginis ad exemplar: sicut imago Herculis fit ad imitationem Herculis, & non econuerso. Cum ergo nihil vnum & idem respectu eiusdem possit esse res & imago: patet quod adæquatio nunquam recipit conuersionem: vnde in diuinis filius æquatur patri, & nō pater filio: & Spiritus sanctus vtriq; & non econuerso.

10. **A D P R I M V M** argumentum dicendum quod de ratione æqualitatis non est cōmensuratio, sed priuatio

maioris & minoris: vt patet ex. 4. metaph. licet tamen talis priuatio non possit esse sine cōmensuratione in quæritis finitis: in diuinis ergo est æqualitas non ponendo cōmunem terminum, sed priuando excessum.

11. Ad secundum dicendum, quod æqualitas attenditur secundum essentiam & essentialia: vt habent rationem quantitatis vel virtualis vel perfectionalis: nec oportet fundamentum esse distinctum nisi in æqualitate & similitudine proprie dicta, id est, quæ nihil plus habet identitatis, quàm requirit propria æqualitas vel similitudo, quod non est in diuinis.

Q V A E S T I O S E C V N D A.

Vtrum esse æternum conueniat Deo.

Tho. 1. q. 10. ar. 2. 4. 5.

Circa secundum principale, scilicet de trinitate quaeritur, vtrum esse æternum conueniat Deo. Et videtur quod non: quia æternitas est nomen mensuræ, sed Deo non competit habere mensuram vel esse mensuratum: ergo nec esse æternum.

1. Item nihil creatum competit Deo, nisi secundum naturam assumptam, sed æternitas est aliquid creatum, dicente Aug. lib. 74. quæstionum quod Deus est causa æternitatis: ergo non potest euenire Deo nisi secundum naturam assumptam: sed secundum illam non conuenit ei esse æternum, sed ex tempore, ergo nullo modo.

2. **I N C O N T R A R I V M** est quod dicitur Esa. 57. Hæc dicit dominus excelsus & sublimis habitans æternitatem: & in Psal. Tu autem in æternum permanes, &c. Et in simbolo, æternus pater, æternus filius, æternus Spiritus sanctus.

3. **R E S P O N S I O**, Dicenda sunt tria. Primum est quid sit æternitas. Secundum est quomodo differat ab aliis mensuris. Tertiò apparebit ex his propositum. Quantum ad primum sciendum est, quod æternitas videtur importare durationem interminabilem, æternū enim dicitur quasi extra terminos ens vel existens. Istud autem potest esse tripliciter. Vno modo quod sit interminabilitas secundum totum, licet nō sit secundum partes. Et hoc modo posset interminabilitas conuenire temporis a parte post & a parte ante secundum illos qui ponunt quod motus potuit esse ab æterno: tunc enim tempus secundum sui totalitatem non haberet terminos: quolibet tamen pars temporis significata terminaretur.

De his. 2. d. 2. q. 2.

2. Secundò modo, quod non sit terminatio quoad totum nec quoad partes: & hoc modo potest competere angelo: potuit enim creati ab æterno, & permanere in æternum. Et hæc permanentia æquæ respicit totū esse angeli, & non aliter totum & aliter partem, quia nō est ibi pars & pars. Tertiò modo vt sit interminabilitas non solum possibilitas carenti terminis, sed impossibilitas habendi terminos quoquo modo, & hoc modo nec motui nec angelo potest conuenire interminabilitas, nec alicui creaturæ: quia omnis creatura potuit de nouo recipere esse, & de nouo desinere esse saltem per subtractionem influentiæ diuinæ, & talis interminabilitas quæ est impossibilitas habendi terminos durationis, & est de ratione æternitatis proprie dictæ, quam diffinit Boëtius dicens, quod æternitas est interminabilis vitæ tota simul & perfecta possessio, in qua excludit ab æternitate principium etiam durationis & finem quem dicit interminabilis vitæ, & omnem successionem in partibus quum dicit tota simul, & possibilitatem habendi terminum vel successionem quum dicit perfecta possessio. Non enim perfecte possidetur, quod non possidetur totum simul, aut quod possessum amitti potest hoc de primo.

3. **S E C V N D V M** patet facilius, scilicet qualiter æternitas differat ab aliis mensuris, scilicet quo & tempore. Differat enim in hoc quod tempus dicit mensuram rei semper dissimiliter se habentis in se per successionem partium secundum prius & posterius. Est enim mensura motus, per quam res semper se habet aliter & aliter. Ænum verò est mensura rei se habentis vniiformiter in se, quæ tamen comparatur variabilitatē & transmutationem adiunctam, vel secundum locum vt in corporibus celestibus, quorum esse, licet sit inuariabile in se, tamen habet variationem adiunctam.

adiunctam secundum locum, vel secundum formam ut in luna quoad lumen, & in angelis quoad electionem & cognitionem, ut quidam ponunt: talis res variabilis est de esse ad non esse per subtractionem influentiae superioris causae. Aeternitas vero dicit mensuram vel potius durationem rei omnino inuariabilis in se in quo specialiter differt a tempore, nec comparatur secum, aliquam variabilitatem, neque secundum aliquid adiunctum, neque de esse ad non esse, in quo differt ab aeternitate, & sic patet secundum.

Th. ar. 3.

7. EX HIS apparet propositum, scilicet quod esse aeternum proprie conuenit Deo & soli Deo, quod patet sic: illud solum proprie est aeternum quod non potest deficere ab esse quoquo modo, nec secundum se, nec secundum aliquid sui esse mutabile, nec comparatur secum aliquam mutabilitatem, sed solus Deus est huiusmodi, non enim potest deficere ab esse aliquo modo, cum sit necesse esse a nullo alio dependens, nec est mutabilis secundum se, nec secundum aliquid sibi adiunctum, secundum illud Malac. 3. Ego Deus, & non mutor: & Iac. 1. apud quem non est transmutatio, omnia autem alia sunt defectibilia ad esse, cum dependant ab alio. Quaedam etiam eorum in quadam variatione consistunt. Quaedam vero variationem habent adiunctam, ergo solus Deus est proprie aeternus.

8. AD PRIMVM argumentum dicendum, quod aeternitas non est nomen mensurae, sed durationis diuinae. Sicut enim primum in ynoquoque genere non mensuratur aliquo sui generis, sed est mensura aliorum (sicut omnis motus mensuratur per primum motum, ipse autem non mensuratur per aliquem alium motum) sic primum simpliciter in tota vniuersalitate entium non habet omnino aliquam mensuram, sed est omnium mensura licet heterogenea, nec mensuratur seipso: quia omnis mensura realis differt realiter a mensurato: propter quod aeternitas non dicit mensuram esse diuini, sed eius durationem a nullo mensuratam.

9. Ad secundum dicendum, quod minor est falsitas: aeternitas enim proprie dicta non est aliquid creatum: Augustinus autem dicens quod Deus est causa aeternitatis, non accipit proprie aeternitatem, quae est duratio esse diuini, sed improprie pro aeternitate, quae est aeternitas participata, cuius Deus est causa de qua procedit obiectio.

QUESTIO TERTIA.

Utrum in diuinis sit circuminsessio.

Th. 1. q. 42. ar. 5.

Deinde quaeritur, utrum in diuinis sit circuminsessio. Voco autem circuminsessionem quod vna persona sit in alia. Et videtur quod non, quia si pater esset in filio & filius in patre sequeretur quod pater sit in seipso, conueniens est falsum, ergo & antecedens, probatio consequentiae, quia si Sortes est similis Platoni & Plato est similis Martino, sequitur quod Sortes est similis Martino, & eodem modo est in proposito ut videtur, falsitas consequentiae apparet, quia nihil potest esse in seipso ut habetur. 4. Physicorum.

2. Item Arist. 4. Physicorum assignat modos essendi in, sed secundum nullum eorum vna persona potest esse in alia, ut patet discurrendo per singulos, ergo &c.

3. IN CONTRARIVM est, quod dicitur Ioan. 1. Ego in patre & pater in me est.

4. **R**ESPONSIO. Dicendum est quod in diuinis est circuminsessio, quia pater est in filio & filius in patre, & quaelibet persona in alia: qualiter autem hoc sit, sciendum est quod vna persona non potest esse in alia ratione totius constituti ex essentia & relatione ita quod quaelibet sit contenta & contenta ratione totius, potest tamen ratione alterius partis, nec fiat vis in homine totius & partis, quia sic oportet loqui, licet in diuinis non sit proprie totum & pars. Primum patet sic, esse in alio & in quo aliud, opponuntur secundum proprias rationes, sicut esse ab alio & a quo aliud, sed nihil vnum & idem secundum idem & respectu eiusdem est ab alio, & a quo aliud, ergo nihil vnum & idem respectu eiusdem & secundum idem est quod in alio & in quo aliud, sed istud sequeretur si pater esset in filio & e converso quaelibet ratione totius constituti, quare &c.

5. Secundum patet scilicet quod vna persona potest esse in alia ratione partis nisi quod praetelligendum est quod

secundum nostrum modum intelligendi diuina persona est constituta quasi ex duabus partibus, scilicet ex essentia & relatione, vna autem persona non proprie dicitur esse in alia ratione relationis, licet per eam fit de intellectu alterius, quia ut ad quem & ut in quo sunt diuersae habitudines, sed habitu persona ad personam secundum relationes est habitu ut ad quem tantum, ergo ratione relationis vna persona non est in alia.

6. Item illud per quod vna persona distinguitur ab alia non est ratio quare vna sit in alia, quia illud per quod vna est in alia est commune utriusque: & est in vtraque, alioquin non esset ratio quare vna persona esset in alia, sed relationes quibus persona distinguuntur non sunt communes personis, ergo secundum eas vna non dicitur esse in alia.

7. Revertitur ergo quod vna persona sit in alia ratione essentiae quae vna est numero in omnibus personis. Sed persona non est ut in qua est alia ratione solius essentiae, quia tunc per idem conueniret persona esse in alio & in quo aliud, quod reprobatur est, sed conuenit persona ut in ipsa sit alia, ratione totius constituti, sicut filio conuenit ratione essentiae quod sit in patre, sed patri conuenit ut sit in quo est filius ratione totius constituti, & similiter in aliis. Et hoc videtur rationabile, illud enim in quo est aliud debet excedere vel esse in plus, quia illud quod est in ipso, sed pater ratione totius constituti se habet alio modo in plus, quia filius ratione solius essentiae, & similiter e converso, quare &c.

8. AD PRIMVM argumentum cum dicitur si pater est in filio & filius in patre, &c. Dicendum quod consequentia non tenet quia inesse est proprietates distinctae, eiusdem autem ad seipsum non est distinctio. Et ideo procedendo in rectum bene tenet consequentia non reflectendo sicut in exemplo quod adducitur, si Sortes est similis Platoni, & Plato Martino, bene sequitur quod Sortes sit similis Martino, reflectendo autem non tenet consequentia, quia reflectio tollit distinctioem, unde non sequitur, Sortes est similis Platoni, & Plato similis Sorti, ergo Sortes est similis Sorti. Eodem modo sequitur in proposito, Spiritus sanctus est in filio & filius est in patre, ergo Spiritus sanctus est in patre, non tamen sequitur reflectendo, pater est in filio & filius in patre, ergo pater est in seipso. Vel dicendum quod forte sequeretur si quaelibet persona esset in alia ratione totius constituti & esset in qua alia ratione eiusdem, sed non est ita, ut visum est.

9. Ad secundum dicendum quod non omnes modi essendi in aliquo continentur in illis quos ponit Arist. 4. Physicorum, nisi forte per quandam remotam reductionem, sicut esse in tempore reducitur ad illum modum quo aliquid in loco est, quia uterque est sicut mensura in mensura, & eodem modo potest hic inueniri aliqua reductio, pater enim est in filio ratione essentiae, essentia autem est in filio modo quo natura communis est in supposito, reducitur ad modum quo genus est in specie, vel species in individuo, licet essentia non habeat proprie rationem generis vel speciei respectu personarum ut postea patebit.

Secunda pars distinctionis XIX.

Sententia huius litterae in generali & speciali: & in generali primo.

Sed iam nunc ad propositum, &c. Superius Magister probauit aequalitatem in magnitudine per naturam unitatem. Hic probat eam remouendo, siue excludendo omnem inaequalitatem: & cum hoc sequitur alia pars in qua probat aequalitatem in magnitudine per diuinam simplicitatem & unitatem: & sic sunt duae partes. Prima autem istarum diuiditur in tres. Primo ostendit intentum. Secundo opponit in contrarium. Tertio soluit obiectionem. Secunda ibi, His autem videntur aduersarii. Tertia ibi, Haec autem quae hic dicuntur. Prima istarum diuiditur in quatuor partes secundum quatuor quae persequitur ad ostendendum suum intentum. Primo enim probat quod in diuinis non est conuenientia tanquam in toto integrali: Secundo non est conuenientia in diuinis tanquam in toto vniuersali. Tertio quod non est conuenientia tanquam in materiali aliquo. Quarto quod non est in proprietate formali aliqua. Secunda ibi, Hic autem adiiciendum est.

Tertia